

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mail oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 65 * Maribor, četrtek, dne 8. junija 1939 * Leto XIV

Človek, pomisli, kaj si!

Te dni sem čital kritiko o knjigi nekega filozofa. Njegovo ime sem pozabil, zabeležil ga pa tudi nisem. Kritičar pravi, da je snov, ki jo obravnava temeljito proučil in analiziral.

Filozof obravnava duševnost človeško, sicer ne s kakšnega verskega stališča ampak popolnoma z družabnega, oziroma socialnega in političnega primerjajoč psihozo današnje dobe. Imenovali bi to presojanje človeške duševnosti tudi lahko kulturno stopnjo ali kulturnost človeka.

Filozof priznava tudi potrebo višje kulture, ki naravno ne izostane, toda današnja kulturna stopnja ni visoka, ni stanovita.

Civilizacija, ki ni bila nikdar taka, kakršno bi socialisti ali sploh kulturni ljudje želeli, se danes pokaplja na debelo. Vse izkušnje pred svetovno vojno in med njo, človeštva niso izučile. Vse obljube po svetovni vojni, da je človek človek, da mora zavladati mir, sporazum, to je, najpopolnejša demokracija med narodi, med državljani in med ljudmi, ker imamo pravico vsi živeti, dočim je bila vojna imperialistični akt nenasitnega šovinizma in kapitalizma.

V svetu opažamo danes iste zmote, isto toliko v pripravah za obnovo še ene morda bolj krvavega obračuna.

Z ozirom na vse to pravi dotični filozof, da nam današnji razvoj in zmote dokazujejo, da je človek sicer šolan, izobražen, da pa v današnji dobi bolj in bolj izgublja svoj razum in svojo pamet ter le z odprtimi ustmi pričakuje, kaj bo kdo drugi rekel in da stori to, kar mu kdo reče, ne glede na to ali je zanj koristno ali ne.

Mož to drastično pove. Pravi, da je človeški duh in um v veliki meri danes že tako otopel, da ni več razlike med človeško in živalsko duševnostjo.

Ta primera mi prihaja na misel, če slišim govoriti, da delavski razred nima svojih socialnih interesov in da je te interese treba podrediti vplivu onega razreda, ki ima interes na tem, da se delavskemu razredu godi socialna krivica.

Nikdar in nikoli nismo trdili, da gospodstvo ni skupna stvar, recimo, obeh razredov. Ali v tej skupni stvari morata pa tudi oba razreda imeti pravico in popolno svobodo, da, recimo zopet, svoje interese branita. Poštena in odkrita borba in svobodna poravnava v tem boju je edina moralna pot, ker je borba med enakimi in enakovrednimi.

Filozof, ki je to vprašanje razčlenjeval, ima prav. Naša naloga pa mora biti, da s kulturnim in sploh prosvetnim delom tega duha dvignemo in osamosvojimo. Če ima delavec um in lastno voljo, potem je njegova dolžnost, da te svoje človeške sposobnosti uveljavlja prav tako kakor vsak drugi človek. Nikjer ni zapisano, da mora biti delavec žival, drugi ljudje pa — bogovi, ker smo vsi enaki.

Zato hočemo biti ljudje, ker smo človek, kakor vsi drugi.

Turški zunanji minister bo obiskal Moskvo

»Daily Telegraph« poroča iz Ankare, da bo turški zunanji minister Sarajoglu v kratkem odšel v Moskvo. V dobro informiranih turških krogih trdijo, da se bo zunanji minister razgovarjal z vodilnimi sovjetskimi osebami o medsebojnem rusko-turškem delu in o obveznostih, ki jih je Turčija sprejela v angleško-turškem paktu.

Razgovori za sporazum trozveze trajajo

Zaključek v 14. dneh

V Londonu razpravlja vlada o ruskih predlogih za sklenitev sporazuma trozveze. Izjavljajo, da so ruski protipredlogi sprejemljivi. Iz krogov ruskega poslaništva pa tudi zatrjujejo, da bodo po-

Samo teoretičen problem

Pierre Brossolette piše v »Populaire«, da je samo tretji ruski ugovor, vprašanje jamstva za baltičske države, takega značaja, da lahko povzroči resne težkoče: Nemogoče je vključiti države v jamstveni sistem, ako prizadete v trenutku tega niti same nočejo. Ako bi se na to ne ozirali, bi se izpostavili nevarnosti, da bi v javnem mnenju doma in v mnogih drugih državah izzvali škodljivo reakcijo. Ravno iz teh ozirov sta Anglija in Francija izdelali formulo, ki popolnoma respektira neodvisnost vseh držav, ki se zaenkrat nočejo priključiti nobenemu sistemu. Problem je, kakor vidimo delikaten. Mogoče je to bolj v teoriji kot pa v praksi in mogoče bi v Moskvi stvar lahko olajšali, ako bi jo obravnavali pod nekim gotovim aspektom. Praktično je danes samo ena baltičska država izpostavljena napadu s strani rajha: Litva, ki edina ima skupno mejo z Nemčijo. Čisto gotovo je, da bi

gaganja v 14. dneh zaključena. Moskovski odgovor, tako pravijo, se ne nanaša na vsebino angleško-francoskega predloga, marveč izraža samo željo po čim večji jasnosti in razširitvi jamstev.

Litva v slučaju napada prosila Poljsko za pomoč in bi na ta način sprožila ves evropski varnostni aparat. Ali je pod temi pogoji koristno, za ceno, da se vse skupaj razdre, delati načrte na mesecu in zahtevati vpoštevanje morebitnega napada proti Estonski in Letonski, ki si ga v sedanjem trenutku ni mogoče niti zamisliti. V ostalem pa ne govori ničesar proti temu, da ne bi ti dve državi, ki zaenkrat odklanjata vsako jamstvo, dokler ne bi bili direktno prizadeti, takoj poklicali na pomoč.

Iz razgovora estonskega zunanjega ministra Selterja z dopisnikom »Baltic Times« izhaja celo obratno. Zato je teoretična zaskrbljenost, ki jo je vzbudila formulacija angleško-francoskega načrta glede držav, ki bi ostale brez jamstva, mogoče pretirana in sovjetska diplomacija bi lahko mnogo storila za mir, ako bi o tem vodila računa.

Garancija za baltičske države — logična zahteva

V »L'Epoque« pa zastopa Henri de Kirillis mnenje, da je ruska zahteva, da se da jamstvo baltičskim državam, »popolnoma upravičena in logična«: »Ako se Francija in Anglija vojaško združita s Sovjetsko Rusijo, morata

imeti interes na tem, da ne bo Rusija takoj v prvih dneh vojne izpostavljena pritisku nemške intervencije v baltičskih državah. Vsekakor moramo vedeti, kaj hočemo. Ali hočemo skleniti zvezo z

Rusijo ali ne? Ako jo hočemo, potem moramo zajamčiti Rusiji najboljše diplomatične in strateške pozicije... Potem moramo storiti svoje, da se ne bo Nemčija zasidrala v Rigi, Revalu in Helsinkih ter na Aalandskih otokih, katere se hoče nenadoma na več kot sumljiv način ponovno utrditi. Ugovarja se, da niti Finska, niti Estonska, niti Letška nočejo angleško-francosko-ruskega jamstva. Do vrača! To je vzrok več za nas, da smo vznemirjeni! Te države, od katerih sta dve liliputanski, so nesposobne, da bi svojo neodvisnost branile same. Ako trdijo obratno, potem pomeni to brez dvoma, da se zavestno ali nezavestno vključujejo v nemški obroč. Rusi se hočejo temu upreti. Mi moramo storiti isto. Ni nas treba gnjaviti s pripovedkami o samoodločbi narodov. — Samo ena stvar nas zanima: pravica Francije in njenih zaveznikov, da preprečijo, da bi nastal v Evropi položaj, ki bi nam navsezadnje vzel možnost obstoja.

Nemčija se pritožuje, da Francija in Anglija ustvarjata nerazpoloženje

proti osi

Nemška diplomatska korespondenca piše, da ustvarjata Anglija in Francija nerazpoloženje proti državam osi in sicer povsod tam, kjer ti državi iščeta sodelovanje. Politika evropskega ravnotežja po angleškem in francoskem vzorcu je politika zaokroževanja.

Okrog sporazuma

V juniju pričakujejo novih odločilnih dogodkov.

V listih se zopet pojavljajo vesti o skorajšnjem nadaljevanju razgovorov za sklenitev hrvaškega sporazuma.

Povod tem vestem so razne izjave. Pred vsem je važna izjava ministrskega predsednika Cvetkovića, ki jo je dal dne 6. junija v Karlovcu zbranim novinarjem:

»Malo smo zastali, da proučimo gotove okolnosti, toda v interesu vseh nas Srbov, Hrvatov in Slovencev je, da do sporazuma mora priti. Ničesar ni prekinjeno. Glavno je, da obstoja dobra volja na eni in na drugi strani. Dr. Maček in jaz se nisva poslovila, temveč so le poogajanja malo zastala v interesu splošne stvari. Sporazum mora biti tako delo, da bo trajno in da bo zadovo-

ljlilo upravičene interese Hrvatov in Srbov. Za takšno delo pa je potrebno resno in premišljeno delo in to so glavni razlogi, da sva dr. Maček in jaz malo zastala ter proučujeva nadalje vse ono, kar je pogoj za rešitev tako velikega problema.«

»Samouprava«, glavno glasilo JRZ, pa piše:

»Vprašanje sporazuma je popolnoma dozorelo, da ga morejo merodajni krogi rešiti tako, kakor to narekujejo življenjske narodne in državne koristi. — Razume se, da JRZ kot največja politična organizacija v državi zastavlja vse svoje sile, da se sporazum končno reši.«

Izjava Daladiera pred izvršnim odborom radikalne stranke

Francoski ministrski predsednik Daladier je imel pred izvršnim odborom radikalne stranke govor o zunanjepolitičnem položaju in je med drugim rekel:

»Evropa mora izbirati: ali sodelovanje ali pa se podvreči neki nadoblasti. Francoska vlada hoče omogočiti Evropi srečno življenje in zajamčiti svobodo sodelovanja med narodi, ki v njej žive. Toda v istem hipu smatram za potrebno, da naglasim, da se nahaja Francija v prvi vrsti onih sil, ki nočejo dopustiti, da bi se Evropa z zavojevalnimi podvigi dovedla do katastrofe. Ali se more taka politika v resnici imenovati politika zaokroževanja. — Na vsak naš korak v

pravcu sodelovanja se nam je odgovorilo s kakšno novo nasilno potezo. Oni, ki so te naše predloge odbijali, so ob enem sebi pripisovali pravico, da nam branijo, da sodelujemo z drugimi. Ako kdo namerava, da ogrozi ravnotežje in mir v Evropi, imamo pravico, da se odločno upremo takim pustolovščinam. Nočemo iznenadenj. Nočemo avtarkične tiranije. Nočemo ideološkega fanatizma. Nočemo zahtev, ki bi počivale na neki pravici do življenjskega prostora. Nočemo ničesar kar znači nasilje in grobost. S »hočemo« pa odgovarjamo na vse težnje, ki bi imele za cilj oživljanje gospodarstva in izmeno dobrin

Odhod kneza namestnika iz Berlina

Poslednji sprejem pri Hitlerju

Pred odhodom kneza namestnika Pavla in kneginje Olge dne 5. maja je Hitler sprejel oba gosta na domu.

Nemško uradno poročilo pravi, da so razgovori potekali v prijateljskem duhu in odkritosrčno ter so se nanašali na vsa vprašanja, ki se tičejo obeh držav. Obe vladi sta odločni, da na tej jasni in čvrsti podlagi poglobljata svoje odnose na političnem, gospodarskem in kulturnem področju.

Pri odhodu so priredili visokima gostoma velike manifestacije.

Nemci svare Čehe

Nemški državni tajnik Frick je govoril v nedeljo v Budjevicah ter opominjal Čehe, da sodelujejo z Nemci, da bodo koristili rajhu. Vsi, ki se jih to tiče, naj si zapomnijo, da bi sicer moglo biti drugače. Kogar zalotimo in ga zašijemo, naj mu sam bog pomaga. Čehi imajo dovolj prilike, da se uveljavljajo v državi.

Vorošilov ne pride v London

Prvotna vest, da pojde v London sam Vorošilov, se preklicuje. Vorošilov pa pošlje k angleškim manevrom večje število višjih vojaških funkcionarjev.

široj sveta, kakor tudi na vse težnje, ki bi dovedle do pravične razdelitve surovin. Izstopamo proti nadaljncu in prožimo roko v dobri namenično sodelovanje; za našo politiko pa se javljamo kot b

Papež svari pred zvezo s Sovjetsko Rusijo

Predlaga konferenco petih velesil.

Vest o predstoječi sklenitvi troveze med Anglijo, Francijo in Sovjetsko Rusijo je napravila v vsem svetu izreden vtis. Sklenitve take zveze niso pričakovali niti v Rimu, niti v Berlinu. V Berlinu že celo ne, kajti Hitler v svoji knjigi »Mein Kampf« najboljši obtožuje predvojno Viljemo politiko radi tega, da je pritirala Rusijo v naročje zapadnih velesil. Na novo ustvarjena troveza med Anglijo, Francijo in Sovjetsko Rusijo pomeni ponovitev dogodkov pred svetovno vojno, ki so tako usodno zadeli Nemčijo. Te troveze Nemčija in Italija

ne moreta več preprečiti.

Sedaj pa prihaja iz Londona vest, da je sam papež nastopil proti tej trovezi in predlaga, da bi se naj z njegovim posredovanjem sestali zastopniki Anglije, Francije, Poljske na eni strani ter Nemčije in Italije na drugi strani, ki bi naj uredili vsa odprta vprašanja, samo da bi se Rusija ne mogla vmešavati v Evropo, s čemer bi po mnenju papeža pridobil samo boljševizem. Vest o tem papeževem predlogu je bila zlasti v Rimu toplo pozdravljena.

Za izmenjavo političnih zakonov

Zagrebski »Jugoslovanski Lloyd« naša dne 1. junija 1939 citat članka iz demokratskega polmesečnika »Napred«. Članek ima naslov »Za izmeno političnih zakonov«, iz katerega navaja naslednji list tale odstavek:

»Dočim se medsebojni predlogi za rešitev hrvaškega vprašanja proučavamo, potrpane niti vežejo in krepe in se kriza, v katero je politika sporazuma zašla, hoče na neki način prebrest — bi se kaj lahko in enostavno mogla izvesti zamenjava politične zakonodaje, ki bi vedla naše politično življenje v normalno stanje. Za to ni treba soglasnosti od katere druge strani, kakor v primeru rešitve hrvaškega vprašanja.

Ali, če ni potreba, pa vendar obstoja možnost, ker so vsi složni v tem, da je treba obnoviti svobodo tiska in svobodo združevanja — dva ukrepa, ki bi ob enem pripomogla tudi k ustvaritvi volilnega sistema, ki bi jamčila, da postane narodna skupščina ljudsko predstavništvo. — Pri tem ni treba pozabiti na vprašanje občin. Zakaj danes, gotovo pet let po sklenitvi zakona o mestnih občinah, ki predvideva nekak sistem za volitev mestnih uprav, te uprave še dalje postavlja državna oblast, a ne voli ljudstvo, ker se ta zakon prav do danes ne izvaja? Potemtakem je skrajni čas, da se izvedejo volitve po mestih.

Kongres socialnodemokratske stranke na Finskem

Zadnje dni meseca maja se je vršil v mestu Abo državni kongres finskih socialistov, ki mu je prisostvovalo 143 delegatov pokrajinskih organizacij iz cele Finske. Na kongres so prišli zastopniki bratskih strank iz skandinavskih držav in Estonske. Navzoč je bil tudi zastopnik Socialistične delavske internacionale. Glavna točka kongresa je bila posvečena skrbi za narodno obrambo dežele. Socialisti zahtevajo demokratizacijo finske armade in odstranitev fašističnih elementov, ki so se zadnje čase usidrali na važna mesta v vojski. Tudi je kongres ostro kritiziral veliko draginjo v deželi, ki ima svoj vzrok v vedno večjih izdatkih za vojaške namene.

Vojna v Španiji proti demokracijam

Kancler Hitler je v torek govoril bojevnikom. Izjavil je, da se je vojna v Španiji vršila proti demokracijam, ki so hotele Španijo razdeliti in dobiti pod svoj vpliv.

Trditve je verjetna. Zakaj posredovanja odbora za nevmešavanje so šla v tem pravcu.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Nove smrtno obsodbe v Španiji

Vojno sodišče v Alicante je obsodilo pet bivših članov ljudske garde na smrt, tri na 20 let in 22 pa na 12 let težke ječe.

Zadnje vesti

Knez namestnik Pavel in kneginja Olga sta gosta na Göringovem posestvu. Na svečan sprejem angleške kraljevske dvojice se pripravljajo v Washingtonu.

Belgija bo ostala nevtralna, je izjavila vlada v belgijskem parlamentu, ne bo pa dala nazaj nobenih kolonij.

Finska bo ostala zvesta zvezi severnih držav, je izjavila vlada v parlamentu.

Poplava v naših krajih je napravila nad 100 milijonov dinarjev škode, največ pa v Savski banovini.

Nad 190.000 kolesarjev šteje Slovenija. Kar je za Američane avtomobil, to je za Slovence kolo. Kolesarstvo se pa še vedno razvija, zlasti zadnje čase, ko so dobra kolesa postala cenejša in ko imamo vsako leto dvakrat pravi salon koles na ljubljanskem velesojmu. Tudi na letošnjem velesojmu od 3. do 12. junija bo velika razstava koles najboljših znamk, še bogatejša kakor prejšnja leta, da si bo lahko vsakdo izbral kolo po svoji volji.

Za zaščito vinske znanke »Dingač«. Pod tem imenom prodajajo neko dalmatinsko vino, ki se prideluje izključno le v vasi Potomje, v občini Kuna na otoku Pelješcu nasproti Mljetu. Ta vinorodni kraj se razprostira v dolžino 5 km in širino 600 m. Ker je zelo na soncu, daje 15 do 17 odst. alkohola po Maligandu. Vina je malo, prodaja se ga pa neogраниčeno mnogo. Sedaj bodo vinogradniki to znanke vina zaščitili.

V državotvorne in nedržavotvorne elemente deli »Slovenec« državljan. Nedržavotvorni elementi, to so med drugimi tudi socialisti. — V čem je nedržavotvornost socialistov, sicer ne pove in bi tudi najbrž težko navedel. Toda kar se tega tiče, se s »Slovencem« in njegovimi gospodi ne splača debatirati, tudi ako bi mogli in bi za tako debato ne bilo drugih ovir. Rečemo pa samo eno, da se nam naše preteklosti ni treba sramovati in nobene stvari v socialističnem gibanju pokrivati s plaščem pozabljenja. V zvezi s tem bi še omenili, da je »Slovenec« pred leti nekoč, ko se je vprašanje državotvornosti jemalo v zakup od nekoga drugega, ves ogorčen protestiral proti taki delitvi državljanov in še potem je pisal, da se taka sramota, da bi kdo delil državljan na državotvorne in nedržavotvorne, ne sme nikdar več ponoviti. Na to je »Slovenec« očitno že pozabil in dela isto kot so delali njegovi nasprotniki, katerim je bilo merilo državotvornosti in nedržavotvornosti — strankarska pripadnost. Sicer pa socialističnega delavstva to ne moti, ono je imelo svoj pozitivni državni program že l. 1909., ko so se gospodje, ki danes to delavstvo psujejo, iz tega programa norčevali in ga proglašali za veleizdajstvo.

Kongres zveze mest bo od 16. do 19. junija v Beogradu.

Nerazumljiva jezca. »Slovenec« se jezi nad onimi JNSarji iz hrvaških krajev, posebno iz Zagreba, ki so ob priliki volitev prešli v tabor JRZ, ker se niso strinjali z Živkovičem in Kramerjem, da je treba iti z dr. Mačkom, sedaj pa so postali najočiji pristaši dr. Stojadinoviča. V novembru lanskega leta smo čitali v »Slovencu« prave slavospeve na te ptice selivke.

Volitve obratnih zaupnikov na Hrvaškem so potrjene. Kakor poročajo hrvaški listi, so volitve obratnih zaupnikov, ki so se vršile v maju, istočasno kot v Sloveniji, vse brez izjeme potrjene.

Norveški poslanik Landberger je prispel te dni v Beograd. Landberger je imenovan za generalnega poslanika Norveške za vse balkanske države.

Nov predsednik belgijske socialnodemokratske stranke. Na mesto umrlega s. Vanderveldea je bil zdaj izvoljen za predsednika belgijskih socialistov s. Henri de Man, bivši finančni minister in podpredsednik stranke. — Za novega podpredsednika je pa izvoljen bivši minister za delo s. Delatre.

Vrhovni poveljnik francoske armade general Gamelin se nahaja v Angliji. Poleg vojaških parad se bo general Gamelin udeležil tudi važnih posvetovanj poveljnikov angleške armade.

Francoski prosvetni minister Jean Zay se nahaja na obisku v Ameriki. Sprejet bo tudi od Roosevelta.

Anglija namerava utrditi otok Alderney, ki leži v Rokavskem kanalu. Otok bo služil kot oporišče za bojno brodogojstvo.

Resolucija poljskih študentov. Delegacija študentov iz Vilne, Krakova, Poznanja in Lvova je izročila prosvetnemu in vojnemu ministru spomenico, ki pravi, da je poljska študirajoča mladina vedno pripravljena braniti meje svoje domovine. Spomenica pravi med drugim, da je mladina z veseljem pripravljena v počitnicah pomagati pri delu na utrdbah, ki se gradijo.

Doma in po svetu

Antimilitarizem med japonskimi vojaki. Švicarski dnevnik »Travail« poroča iz Tien-Tsina, da so japonski vojaki, ki so se že naveličali večnega vojskovanja, sami uničili šest japonskih skladišč za orožje in municijo. Škoda znaša 100.000 jenov. Preiskava je dognala, da so ta skladišča zažgali revolucionarni elementi med japonskimi vojaki.

Diktator Bolivije Busch, ki je po rodu Nemec, je dovolil nemški vladi, da zgradi na reki Mamore ob pritoku Amazone letalsko bazo. Nemčija pa je za protiuslugo pripravljena dobaviti Boliviji orožje.

Za zgraditev novega razstavnega prostora ljubljanskega velesojma je vlada izplačala en milijon dinarjev.

Pisma od prostovoljcev, ki so se borili v Španiji in so sedaj v francoskih taboriščih, prihajajo zelo neredno naslovnikom v roke. Mnogo svojcev čaka zaman na taka pisma in zato seveda tudi ne vedo ali je sin, ki je odšel v Španijo, še živ in zdrav. Kakor smo informirani, francoska pošta ta pisma brez izjeme odpremlja dalje, četudi navadno niso frankirana, ker interniranci nimajo denarja. Ako tako pismo prispe k nam, oz. do naslovnika, je treba plačati poleg redne pristojbine še kazeno.

Mačkova »Gospodarska sloga« . . . Na veleposestvu zagrebškega nadškofa v Prezovici je upravitelj najel kosce iz drugih občin, namesto iz domače občine. Radi tega se je podala na lice mesta organizacija »Gospodarske sloge«, predsednik in 100 članov, ki so prisilili upravitelja, da je odslovil tujе kosce in sprejel domačine, katerim mora plačati po tarifi »Gospodarske sloge«.

Eksplozija plina v plinarni. V Novem Sadu se je pripetila v ondotni plinarni eksplozija plina. Šest delavcev je bilo težko ranjenih.

Tudi Kolpa je te dni narasla na sedem metrov nad normalno in pri Pisarovini preplavila osem km ceste dva metra visoko.

Rekordno letino sliv pričakujejo letos v Drinski banovini.

Učitelj streljal na dijakinjo. Dne 3. junija se je odigrala v Zagrebu krvava ljubzenska tragedija. Mladi učitelj Aleksander Križanič je streljal na dijakinjo pedagoške visoke šole Ljerko Vračac in se potem sam ustrelil v senec. Dijakinja je lažje ranjena. Križanič je dejanje izvršil iz ljubosumnosti.

Bolnišnico usmiljenih bratov v Št. Vidu na Koroskem so oblasti odvzele usmiljenim bratom.

Šolstvo v Berlinu. Nadzupan v Berlinu Lippert je izjavil, da potrebuje Berlin 50 novih ljudskih šol, grade jih pa samo šest. L. 1928. je odpadlo v proračunu mesta Berlina na glavo ljudskošolskega učenca 224 mark izdatkov, ki so se pa sedaj zmanjšali na 100 RM.

Zgorel je še nedovršeni varšavski kolodvor. V torek, dne 6. junija je izbruhnil požar v novi veliki zgradbi varšavskega kolodvora. Trdijo, da je bila to najmodernejša zgradba. Vse kar je od nje ostalo bodo morali podreti do temeljev. Škoda znaša več milijonov zlotov.

V Rusiji je od 170,5 milijonov prebivalcev 81,6 milijonov moških in 88,8 milijonov žen. Prebivalstvo Moskve je od l. 1926 naraslo od 2 na 4 milijone in Leningrada od 1,7 na 3,2 milijone prebivalcev. Skoro 60 milijonov prebivalcev živi v mestih. Požejsko prebivalstvo je nazadovalo od 124,7 na 114,6 milijonov prebivalcev. Stevni izkazi navajajo tudi štiri mesta, ki niso vnesena v zemljevidih: Karaganda s 165.000 prebivalci, Magnitogorsk s 145.000, Stalingorsk s 76.200 in Komomorsk s 70.700 prebivalci. Tretje največje mesto v Rusiji je Kijev s 846.000 prebivalci. Rusija šteje 82 mest z več kot 100.000 prebivalci.

II. mednarodni poštni kongres se vrši v Buenos Airesu. Države Balkanskega sporazuma in Bolgarija so stavile svoje predloge, v katerih zahtevajo uvedbo mednarodne tarife za zavojce do 3 kg, znižanje pristojbin za ekspressna pisma in zajamčenje svobode tranzitne pošte. Zadnji predlog je res značilen in kaže kakšne so dandanes poštnе razmere na svetu.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Živeli smo od trenutka do trenutka. Nihče izmed nas ni mislil, da bomo preživeli noč, toda oklepali smo se življenja, kakor vsako drugo živo bitje. Splazil sem se bil do mesta, kjer sta ležala Marunga in Hitija, v bojazni — vsaj pa v pričakovanju — da je Hitija v zadnji strašni pol uri najbrž že porodila. Mlada mati je ležala postrani med Arajio in lastno materjo. Njene oči so bile zaprte in njen sploščeni obraz mi je razodeval kako silno je trpela. Marunga je poskušala, da mi nekaj pove, toda nisem mogel ničesar slišati. Odkimala je z glavo, očitno je to pomenilo, da še ni neposredno potrebno, da ji priskočim na pomoč.

Z drugim čolnom pa, kakor je izgledalo, ni bilo nekaj v redu. Možje v zapogi so se trudili na vse kriplje, da bi potegnili čoln bližje h kraju, kjer je bil zasidran. Najprvo nismo mogli ugotoviti kakšen namen naj bi bilo imelo njihovo početje, potem pa smo videli, da so zgubili debelo ratišče, s katerim je bila speta vrv. V svojem življenju sem doživel že marsikaj, kar mi je vzbujalo sočutje, toda še nikoli mi ni bilo tako hudo kot tedaj. Vrv se jim je bila pretrgala komaj deset čevljev od zapoge čolna in sedaj so se obupno trudili, da bi se s čolnom približali in vlovili pretrgani konec vrvi ter jo zopet pričvrstili. Toda kajla mogoča, bi mi je možje proti združeni sili viharjarov. Preskrbite pač, o oni vlekli na verigi sidra čimprej izda.

65 velikega parnika Leviathana, bi njihovo prizadevanje ne bilo nič bolj brezizgledno kot pa je bilo to njihovo početje. Nam pa ni preostajalo drugo kot da smo jih gledali. Nazadnje so svoja prizadevanja opustili.

Meni je bila prihranjena muka, da bi bil še naprej ostal v položaju nemočnega opazovalca. Enkrat med vojno sem pomagal pri porodu neki kmetici v kleti neke razstreljene kmečke hiše, med tem ko so se nad menoj francoske in nemške čete z bombami in bajoneti borile za žalostne razvaline. Zjutraj tistega dne sem si bil uredil v dotični kleti obvezovališče in na tleh je ležalo več težko ranjenih vojakov. Kako je prišla dotična žena med ranjence, nisem nikdar zvedel, vsekakor bila je tam in je sredi tistih strahot dala življenje otroku. Otrok je bila deklica, deklica Vam rečem, da jo je bilo veselje pogledati! Bil sem ravno zaposlen s tem, da ji zavežem popkovino, ko se je skotalil po stopnjicah težko ranjen nemški vojak, ki je dobil vbodljaj z bajonetom in obležal pri mojih nogah.

Med tem ko sem se žuril, da bi čimprej izvršil operacijo in potem kolikor mogoče hitro pomagal ranjenim, sem si mislil: »Nikdar več ne boš pod tako čudnimi okoliščinami pomagal pri porodu!« Toda zdravnik ne bi smel nikdar dajati takih prenačljenih izjav... Življenje kar samo od sebe prinese najčudovitejše spremembe v enolično vsakdanjost...

Dokler Hitijin otrok ni bil rojen, mi je uspelo, kakor to more in mora znati vsak zdravnik, izločiti vsako drugo misel razen na to, kar mi je trenutno nalagala dolžnost. Ne trdim sicer, da bi bil pozabil, da smo se nahajali v objemu hurikana. To bi bilo —

pri Bogu — nemogoče. Toda v mojem srcu je bilo mesto, v katerem je bilo docela mirno in spokojno. Sami veste najbolje, kako je to, ako ste kdaj opravljali kakšno delo, ki ste ga morali izvršiti, ne glede na to pod kakšnimi zunanji okoliščinami... in ne oziraje se na to ali boste doživeli njegov zaključek ali ne...

Marunga je čepela čisto v konici čolna, tako da je s svojim telesom nudila nekoliko zaklona pred viharjem in morjem. Hitijina glava je počivala v materinem naročju. Le malokatera bela žena bi bila preživela tak porod. Predvsem bi porodni krči pri njih trajali dalje časa in one bi, izpostavljene vetru in vremenskim nepravilnostim, najbrž podlegle. Hitija je pol ure po pričetku porodnih krčev porodila. Marunga je čakala, da bo dete vzela k sebi, čim ga ji bom izročil. Pod svojim povošenim površnikom je imela zloženo volneno odejo, zavila je otroka v njo, odpela svojo obleko in položila novorojenčka čisto tesno na svoje telo, nato je zopet zapela obleko in plašč. Komaj sem bil s svojim poslom gotov, ko sta kōpno in morje znova zginila v deževni poplavi. Ko je ploha prenehala, sem opazil, da sosednjega čolna ni bilo več. Nikoli več ni bilo nobenega sledu o njem in o onih, ki so bili v njem...

O nadaljnjih dogodkih v tej noči naj povem samo še na kratko. Pravzaprav tudi nobenih ni bilo, ako izzamemo divjanje viharja in morja, ki je prekoračilo vsako mero. Bilo bi zaman, ako bi poskušal, da bi Vam podal vsaj približno sliko...

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

HRASTNIK

Kemični delavci pozor! V soboto, dne 10. t. m. s pričetkom ob 5. uri popoldne se bo vršilo v jedilnici kemičnih delavcev važno predavanje o najnovjših določilih socialne zakonodaje in pomenu strokovne organizacije. Predavala bo sta ss. dr. Reisman in Eržen. Tukajšnja podružnica S. D. S. Z. J. sekcija kemičnih delavcev poziva vse delavce, da se predavanja sigurno udeležijo. — Odbor.

Konzumno društvo rudarjev obvešča svoje cenjene odjemalce, da bodo od ponedeljka, dne 12. junija odprte prodajalne od 7. ure zjutraj do 12. ure in od 2. ure do 5. ure popoldan. — Prosimo cenj. odjemalce, da to spremembo o odpiranju in zapiranju vzamejo na znanje.

Poziv.

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« L. vljudno naproša vsa ona društva, ki so prešla povabilo za slavnostno prireditev ob priliki 15 letnice pevškega odseka in še niso poslala svojih odgovorov, naj to takoj store, da bo omogočeno pripravljalnemu odboru nadaljnje delo. Odbor.

LAŠKO

Hvalevredna akcija trgovca H-h. Kakor je znano vsem Laščanom, imamo v našem mestu štiri komercialno-ekonomska združenja: obrtno združenje, trgovski gremij, gostinsko združenje in Tourist-office pisarna. Tajništvo trgovskega gremija vodi dr. vpok. Pl. z mesečno pokojnino din 2000 in vilo, za te posle pa dobi din 700 mesečno. Obrtno združenje je vodil dolga leta gost. Pod. za mesečni honorar din 300. Ta funkcija mu je bila odvzeta ter jo je nekaj tednov vodil dr. vpok. J. Preds. Hr. pa namorava namestiti za to mesto gđc. Š. za din 100 mesečno. Gostinsko združenje z mesečnim honorarjem din 200 in Tourist-office pisarno z istim honorarjem pa vodi zopet dr. vpok. z blizu din 2000 mesečne pokojnine. Ako se štejemo vse navedene vsote honorarjev, dobimo čeden znesek din 1400 mesečno, ko gre sedaj v žep dvojnih zaslužkarjev. G. H-h. pa ima jako socialen načrt: Vsa štiri tajništva naj bi se združila v eno pod imenom: komercialno-ekonomsko tajništvo, z eno pisarno. Te posle naj bi vodil kak brezposelni maturant trgovske šole. — ki bi mu bila s prejemki din 1400 zajamčena dostojna in stalna eksistenca. Ta predlog pozdravljamo in želimo, da bi g. H-h. v tej socialni nameri tudi res uspel.

Pritožbe proti uradnikom. Včasih se zgodi, da pride ta ali oni navzkriž s kakim uradnikom, potem pa gre in napiše pritožbo na nadrejeno oblast. V takih pritožbah se navadno navajajo stvari, za katere pritožitelj samo domneva, da so take kot si jih on predstavlja. Potem pa dobi čaka odgovora od nadrejene oblasti. Oblastvo, na katero je pritožba naslovljena, pa nikakor ni dolžno, da na tako pritožbo odgovarja, ako najde, da je po vsebini žaljiva za dotično uradno osebo. Namesto od nadrejene oblasti dobi pritožitelj lepega dne poziv od preiskovalnega sodnika kot osumljenec in po zaključeni preiskavi zve, da je obtožen radi žaljenja uradne osebe, nakar roma pred sodišče, kjer ponavadi obvisi, ker ostane brez priči. S pritožbami proti uradnim osebam je treba biti previden in nikakor ne gre, da se jih piše kar tako tja v en dan, iz jeze in masčevalnosti. Pouk: Ne kregajte se z uradniki in predno kaj ukrenete, ako se vam res godi krivica, se posvetujte z ljudmi, ki vedo kaj in kako je treba postopati.

KRANJ

Redni občni zbor podružnice Zveze stavbinskih delavcev se bo vršil v nedeljo, dne 11. junija ob pol 10. uri v »Cankarjevem domu«, Stavbinski delavci, udeležite se občnega zboru vsi in pokažite svojo razredno zavednost! **Krajevna protituberkulozna liga** ima svoj redni občni zbor v petek, dne 9. junija ob pol 19. uri v gimnaziji. Ker se na tem občnem zboru podaja važna poročila o delovanju protituberkuloznega dispanzerja, kakor tudi o delovanju lige same, je potrebno, da se ga tudi delavstvo v lepem številu udeleži. Sedaj, ko je ravno protituberkulozni teden, naj tudi vsak po svojih močeh podpre to prepotrebno ustanovo, predvsem pa, da postane tudi sleherni delavec član protituberkulozne lige.

Slovensko planinsko društvo, podr. v Kranju vabi planince v nedeljo, dne 11. junija na otvoritev »Valvazorjevega doma« pod Stolom.

Naročniki - zaostankarji, zavedajte se, da je tudi vaša dolžnost, da v redno plačujete naročnino. Zato s plačilom zaostanka ne odlašajte dalje, ker redno izhajanje lista je odvisno tudi od vašega prispevka. S tem, da se odzovete temu ovaževanju vrednemu opominu, pokažete svojo razredno zavednost. — Poverjenik ali njegov namestnik pobira naročnino vsako nedeljo popoldne od 9. do 11. ure v »Cankarjevem domu«.

Dopis iz Kranja v Stev. 61 na strani 3 z dne 27. maja 1939 objavljen pod naslovom: »Ker ga je nahrulil z barabo jo je pošteno izkupil«, ni resničen. Res je, da je kolesar privozič z brzino po pešpoti na Hufah, ki je na obeh straneh ograjena ter zadel v Žebreta, ga nahrulil z besedami: »Baraba izogni se«, nato ga je udaril po obrazu s tako silo, da se je Žebre zgrudil na tla. Napadalec je nato na tleh ležečega Žebreta obrcal z okovanimi čevlji po vsem životu. Končno je neznanec izruval kol iz ograje in s tem Žebretu prizadel težke nožne ranje poškodbe. — Hufe, dne 2. junija 1939. — Žebre Janez.

Tiskovni sklad

S. Oberčkal iz Hrastnika je nabral za tiskovni sklad din 47.50 ob priliki izleta na Mrzlico. Maribor: dr. K. U. din 280, Fanecl Franc din 40. — Iskrena hvala! Posnemajte!

LJUBLJANA

Obrtno sodišče v Ljubljani. V Ljubljano smo prinesli obrtno sodišče iz Avstrije, ki še vedno posluje. Pri tem sodišču sta prisodnika tudi po en delavec in delodajalec. Za predsednika tega sodišča je bil sedaj imenovan dr. Vlado Rupnik, za namestnika pa Stanko Štrukelj. — V finančnem zakonu je sicer dobil minister pooblastilo, da to sodišče lahko ukine, ni pa do-

slej še tega storil. Prostore in odškodnino za izgubo na zaslužku delavcem prisodnikom tega sodišča mora po zakonu dotirati občina. — Kljub temu pa delavski prisodniki niti odškodnine za zaslužek ne dobe, kar je povsem krivično. Zakaj obravnave trajajo po več ur ali tudi ves dan.

MARIBOR

Konec tekstilne tovarne. Tekstilna tvrdka Schonsky in drug je prodala svojo tovarno z vsem zemljiščem mestni občini za din 900.000. Občina bo tovarniško poslopje preuredila v garaže za mestni avtobusni promet, ostalo pa ji bo še precej zemljišča. S kupčijo so zadovoljni, pri tem pa je stopilo vprašanje usode odpuščenih tekstilnih delavcev, ki jih je na stotine, docela v ozadje. Toda tudi kar se kupčije tiče, se nam zdi, da bi bila občina lahko dobila objekte nekoliko ceneje, ako bi bila počakala z nakupom. Schonsky se je odselil in bi bil itak moral prodati tovarno. Da bi bil objekte kupil kakšen drug tovarnar ni verjetno radi znane tendence, da se vse seli na jug. Razen tega pa je občina v tem slučaju imela tudi še en adut v roki: ker leži tovarna sredi zazidanega mestnega pomeja bi bila lahko preprečila izdajo nove koncesije za vsak drug tovarniški obrat in Schonsky bi bil moral prodati svoje objekte ceneje, kot pa jih je. Pri takih kupčijah naglica ni nikoli dobra.

Tekstilna tovarna v poravnavo. Nedavno je Tekstilna družba v Koških odpustila delavstvo in obrat skrcila na čisto malenkostno mero. Sedaj je prijavila Tekstilna družba okrožnemu sodišču poravnavo ter nudi svojim upnikom, da jim plača 40 odst. njihovih terjatev. Nezdga pri delu. V opekarini v Koških se je pri delu hudo poškodoval delavec Franc Horvat. Ponesrečenega so prepeljali v tukajšnje splošno bolnico.

Odhod sezonskih delavcev v Nemčijo. Minuli terek sta odpeljala dva vlaka zadnje sezonske delavce iz Premurja in drugih krajev naše države. V natrpanih vagonih je odpotovalo okrog 1200 sezonskih delavcev za zaslužkom v tujino. Med odhajajočimi so se nahajale cele družine z majhnimi otroci vred. Veselega razpoloženja med njimi ni bilo opaziti.

Kopalniško zdravljenje invalidov. Po razpisu ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje se bo tudi letos vršilo kopalniško zdravljenje vojnih invalidov. Invalidi, ki se za to zdravljenje zanimajo, naj se čimpreje javijo v mestnem vojaškem uradu na Slomškovem trgu šte. 11, pritičije, soba št. 4, kjer dobijo vsa točnejša navodila.

Odlikovanje najboljših dijakov francošine. Na tukajšnji klasični in realni gimnaziji je minulo nedeljo razdelil posebna odlikovanja dr. V. Rapotec vsem dijakom, ki so se najbolje pridno učili francošine.

Redne pevске vaje mešanega pevškega zboru se vrše vsak terek točno ob 8. uri zvečer v dvorani »Vzajemnosti«, Delavska zbornica, II. nadstr. Vabimo vas, da se jih v čim večjem številu udeležite! — Odbor.

Prvi večerni promenade koncert v parku bo danes v sredo, dne 7. junija t. l. od pol 21. do 22. ure. Igra godba Glasbenega društva žel. delavcev in uslužbencev.

RUŠE

Pritožbo radi podaritve občinske parcele fantovskemu odseku je občina vrnila podpisnikom z motivacijo, da je treba vsak podpis kolkovati z din 30. Vlogo je podpisalo 150 davko-plačevalcev, vsekakor bi kolkovina sama znesla čedno vsoto.

Prebivalci v Logu in Bezeni se pritožujejo, da se neki osebi takoj ugodi, ako zahteva popraviho obč. cest. Dotični je velik gospod, ima telefon in menda zato uživa respekt. Kmetje želijo, da se tudi njihovim upravičenim prošnjam ugodi.

Ker nekateri prenapeteži ne respektirajo dovolj občinskih uslužbencev in radi zadnjega dejanskega napada na obč. gozdarja, je občinski odbor haje v tajni obč. seji sklenil obč. uslužbence uniformirati. V vršenju svoje službe bodo nosili črne čepice. Ta sklep je bil med prebivalci simpatično sprejet, ker disciplina mora biti.

V četrtek, dne 8. t. m. delavci vsi v »Sokol-ski dom«. V spomin 20 letnice smrti Ivana Cankarja se bo vprizorilo delo »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Začetek ob 8. uri zvečer.

GUŠTANJ

Kaj bo s preložitvijo banovinske ceste? Par tednov pred banovnim obiskom v Meziški dolini se je v časopisih mnogo pisalo o nameravani preložitvi banovinske ceste, ki vodi skozi trg. Nova cesta bi bila speljana okoli trga, tako, da bi odpadli tisti ovinki, ki pri vožnji skozi trg zelo ovirajo promet. Stvar je napredovala že tako daleč, da se je pričelo z zbiranjem nezaposlenih, kateri so bili določeni, da bodo zgrabili za delo pri cestnih delih. Vsega skupaj je bilo prijavljenih 120 brezposelnih, ki so se seveda že tudi veselili, da bodo po dolgem času vendarle zopet prišli do kruha. Od tedaj je minulo že več tednov, toda z delom še vedno niso pričeli. — Dokerler pa ni odprl kredita, seveda ni mogoče, da bi se takega dela lotili. Merodajni naj nikar ne pozabijo na to stvar in prisrke kredit.

PREVALJE

Povodenj, ki jo je povzročila narasla Meza, je napravila tudi v našem kraju precej škode. Zelo prizadet je lastnik elektrarne, ki je po povodnji obstala. Jez nad elektrarno se je

KAMNIK

Mezдно gibanje v tovarni »Titan« d. d.

Že v lanskem letu smo nameravali pričeti v naši tovarni z mezdnim gibanjem, ker pa je bila konjunktura slaba, saj se je delo v več oddelkih dalj časa skrajšano, smo bili primorani počakati do letošnje pomladi.

Videč, da tovarna dela s polno paro in vsak teden sprejema nove delavce, smo 26. aprila predložili podjetju predstavko o zvišanju plač, plačanih dopustih in drugih ugodnostih, z zahtevo, da podjetje tekom 8 dni odgovori in določi čas razprave. Ker v določenem času ni bilo odgovora, so strok. organizacije izvršile ustno intervencijo, nakar se je določila prva razprava, ki se je vršila dne 25. maja. Podjetje je gladko odklonilo vse naše zahteve z izgovorom na svetovno gospodarsko krizo. Ker so zastopniki delavstva odločno izjavili, da s tem odgovorom zadeva še ni zaključena, temveč se bo delavstvo poslužilo vseh po zakonu danih mu možnosti za doseg svojih pravic in ako treba tudi najskrajnejših, je podjetje takoj prešlo v protinapad in hotelo skrajšati delovni čas po z delom manj obremenjenih oddelkih za eno uro dnevno. To bi utegnulo oplašiti delavstvo in zmanjšati njegovo borbenost ter mu vzeti voljo do nadaljnjih borb. Namera podjetja pa je rodila ravno nasproten rezultat, kar je pokazal sestanek vsega delavstva naše tovarne, ki se je vršil dne 1. junija in katerega se je udeležilo vse delavstvo.

Sestanek je pokazal, da se je po dolgem času zopet prebudil v kamniškem proletariatu stari borbeni duh in skupnost, katere je edini pogoj za doseg naših pravic. O poteku pogovorov v mezdnem gibanju je poročal strok. tajnik SMRJ s. Milan Sovljanski. Izbrpno je pojasnil namero podjetja, ki s svojo pasivnostjo napram našim zahtevam hoče na mah vzeti delavstvu vso voljo do nadaljnje akcije, misleč, da je delavstvo še vedno neomotno in nezavedno kot je bilo v prejšnjih letih in da se bo umaknilo že pri prvi oviri. Podjetje pa je pozabilo, da je delavstvo dobro poučeno o stanju razmer in da se dobro zaveda, da je ravno ono najslabše plačano izmed vsega kovinarskega delavstva v Sloveniji. Vsa druga podjetja so že vrnila delavstvu pred leti, radi splošne gospodarske krize odvzete odstotke, edino »Titan« dolguje svojem delavstvu še vedno 3 odst., kar je s. Sovljanski ponovno vdarjal na tem sestanku. Nato je govoril tov. Rozman, str. taj. JSZ. o pomenu delavske skupnosti in solidarnosti v mezdnih gibanjih, navajal razne zglede, ki so vedno rodili dober rezultat, pozival delavstvo, da se otrese maldodušnosti in gre v nadaljnjo akcijo s trdno voljo do zmage, katere na ne izostala, ako se zavedamo svoje moči in jih pravilno uporabimo v boju s podjetjem. Oba govornika sta bila v svojih govorih večkrat prekinjena z burnimi ovacijami in sta žela za svoje res stvarne in vzpodbudne besede živahno pritrjevanje. Nato je sledila debata, v kateri je delavstvo ožigosalo namero podjetja, da bi skrajšalo delovni čas v nekaterih oddelkih. Delavstvo v drugih oddelkih, ki bi ga ta namera ne prizadela, pa se je prostovoljno izjavilo, da ako podjetje ne umakne razglašene o skrajšanju delovnega časa, bo tudi ono prostovoljno skrajšalo delovni čas in delalo kakor drugi oddelki v znak solidarnosti.

Nato je bila na željo vsega delavstva sprejeta resolucija, v kateri delavstvo najodločneje odklanja namero podjetja o skrajšanju delovnega časa in izjavlja, da si ne pusti ubiti volje do drugih ugodnosti. Ako pa podjetje dokaže potrebo skrajšanja delovnega časa, tedaj bo delalo vse delavstvo skrajšano. Nadalje, da ponovno pooblašča del. str. org. SMRJ in JSZ, da ga zastopata v mezdnem boju in da se hoče solidarno poslužiti vseh zakonitih sredstev za doseg svojih pravic. Soglasno pa odklanja vse kar bi lahko begalo delavstvo, ker so vsa prizadevanja v tem smislu zaman.

Sestanek je zaključil kot predsedujoči predsednik SMRJ s. Peternel Edvard s pozivom na vse delavstvo, da z enotno in močno voljo vztraja v svojem pravničnem boju za doseg svojih povsem upravičenih zahtev.

JESENICE

Kino Radio predvaja v četrtek (na praznik) ob 3. uri pop. in pol 9. uri zvečer velefilm »KITARE LJUBEZNI« s slavnim pevcem Timom Rossijem v gl. vlogi. Med dodatki tudi kult. film o gradnji lokomotiv v Jugoslaviji. — Sledi »Zaupni nalog«.

Socialna zakonodaja in Industriji

Kaj zahteva resolucija industrijcev glede socialne zakonodaje, ki je bila sprejeta na zboru Centrale industrijskih korporacij v Beogradu, smo že kratko omenili. V podrobnem zahteva ta resolucija:

1. Revizijo predpisov socialnega zavarovanja v svrhu znižanja upravnih stroškov ter bremen socialnega zavarovanja, da jih more gospodarstvo prenesti;
  2. čimprejšnjo izvedbo samouprave pri postavljanju članov ravnateljstva delavskega zavarovanja. Člani naj se imenujejo po predlogih industrijskih korporacij ter naj se zavaruje primerna udeležba industrije;
  3. prouči naj se reforma zdravniške službe socialnega zavarovanja v smislu predlogov industrijcev, da se da ekspozituram okrožnih uradov pri večjih podjetjih čim širša avtonomija ter prouči možnost svobodne izbire zdravnikov po zavarovanju;
  4. borze dela naj posvete svojo delavnost v prvi vrsti iskanju dela, ker ni treba, da bi bila glavna njih naloga dajanje podpor nezaposlenim.
- Potreben je socialni mir v podjetjih. One-

mogoči se naj hujskanje na stavke in da država vsem, ki hočejo delati, po zakonu z jamčeno zaščito.

Industrijska podjetja so preobložena z zahtevami po raznih podatkih. Zbiranje podatkov naj se osredotoči pri ministrstvu za trgovino in industrijo ter njegovih podrejenih organih. Da se bo moglo izdelati statistika o potrošnji električnega toka — energije, naj da strokovnim organizacijam na razpolago svoje podatke.

Povdariti moramo, da se kljub našim stalnim »prošnjam« še vedno izdajajo zakoni, uredbe, naredbe in pravilniki, ki se tičejo industrije, ne da bi bili prej zasllišani nje zastopniki. Zato odločno ponavljamo svojo zahtevo, da se brez tega sodelovanja ne dela, ker se samo s tem sodelovanjem morejo doseči najboljše rešitve teh vprašanj, da bodo ustrezale našim razmeram in potrebam.

Industriji imajo torej tudi svoje zahteve. — Predvsem zahtevajo legalno samoupravo in sodelovanje v vseh važnih ukrepih.

Če hočete biti zares dobro In poceni oblečeni, obiščite **manufakturo**

ČESKI MAGACIN MARIBOR

pri glavni policiji

kjer dobite največjo izbiro po najnižji ceni in najboljši kakovosti. — Brezobvezno se lahko prepričate. — Velika odprodaja ostankov za polovično ceno. Krojaške potrebščine!

Zavarovanje rudarjev in toplilniškega delavstva

Glavna bratovska skladnica v Sloveniji šteje 12.332 članov.

Poročilo Glavne bratovske skladnice v Ljubljani za l. 1938. navaja, da je bilo zavarovanih 12.332 članov ali za 292 več kot l. 1937., število manjpravnih članov znaša 785, število starovpokojenecov pa je padlo za 105 na 1607. Zato pa je naraslo število novih vpokojencev za 281 na 4244 in število nezgodnikov za 48 na 1002.

Stari vpokojenci so torej pričeli naglo umirati, ako pojde tako naprej, jih v 15. letih, če že ne poprej, ne bo več. Temu naglemu umiranju telesno izčrpanih starčkov se ni čuditi. Pokojnina — par dinarjev na mesec z doklado okrog din 150 — pač ne zadošča za preživljanje, točno kakor pravi pregovor: za umreti preveč, za živeti premalo.

Iz Češke

Koliko gledališč imajo Nemci v Pragi? V Pragi prebiva 60.000 Nemcev, ki imajo sedaj 3 gledališča.

Špekulacija s parcelami tudi v Pragi. »Narodni Prace« piše: »Vsled špekulacij s stavbnimi parcelami zelo trpi stavbno gibanje in drobni najemniki, katerim je rodbinski dom nedosežen sen. Kakor je že prodrlo prepričanje, da zemlja ne sme biti predmet špekulacije kapitalistov, ki je nočejo in ne znajo obdelovati, tako bi moralo biti tudi nedopustno, ker je nemoralno, da bi pokupovali ljudje parcele in jih držali v svojih rokah, ne da bi jih hoteli zazidati. Ne bi se smelo trpeti, da bi ostajala v središču mest skozi leta in desetletja stavbišča nezazidana, med tem ko se težišče stavbenega gibanja umika v predmestja. V Pragi, Brnu, Moravski Ostravi in Plznu postaja nujna potreba, da se nezazidane parcele obdavi ter uvede stroga kontrola kupcij z nepremičninami in se na ta način prepreči draženje s človeškimi bivališči. Treba je skrbeti za povečanje stanovanjske kulture najširših slojev, ker je sicer brezupen ves boj za dvig zdravja naroda.

Čevlji iz svinjske kože. Iz Prage poročajo, da se pripravljata naredba o prepovedi pečenja svinjine s kožo. Vsako svinjo je treba v bodoče popolnoma odreti, ker kožarska industrija nujno rabi svinjske kože za svoje izdelke, ki so tudi prav primerni za obutev. Tvrška Ba'ta bo odslej izdelovala gornje dele čevljev iz svinjine.

Česki general Prhala, ki je ob zasedbi Karpatske Ukrajine nudil hud odpor Madžarom, je te dni prispel v Varšavo. Po poljskih vesteh bo Prhala organiziral češke begunce v prostovoljske legije.

Iz Slovaške

Za dobre odnošaje med Slovaki in Čehi se je začel zavzemati »Slovak«, ki je glasilo sedanjega klerikalnega režima na Slovaškem. — Pisanje »Slovaka« je vzbudilo veliko pozornost, ker so baš pristaži tega lista bili ves čas napram Čehom neprijateljsko razpoloženi.

Trenja na Slovaškem. Slovaška vlada je objavila, da glavno strankino glasilo »Slovak« sabotira politiko vlade monsignora dr. Tise in da ga bodo zato dali pod nadzorstvo Hlinkove garde. Ta vest v celoti potrjuje pisanje rimskih listov o notranjih trzavicah v slovaški državi, ki kažejo, da je ta nova državna tvorba, nastala po navodilih patra Hlinke, nezmožna samostojnega življenja.

Koliko je vredna s'ovaška krona? Slovaška krona predstavlja 31.13 milijonov slovaških kron za kritje izdatkov, dohodki pa znašajo sedaj samo 3 milijone kron na dan.

MEŽIŠKA DOLINA

Zborovanja »Vzajemnosti« v Meziški dolini. Članstvo »Vzajemnosti« v Prevaljah, Meziči, Črni in Guštanju pozivamo, da se udeležijo članskih zborovanj, ki se bodo vršila 10. in 11. junija t. l. po tem-le vrstnem redu: dne 10. junija zvečer v Prevaljah, 11. junija ob 10. uri dop. v Meziči in isti dan ob 14. uri v Črni. — Članstvo bo še posebej vabljeno.

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi r. z. z. o. z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevnikih cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača Din 2-50 vpisnine in Din 50 — deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!

V pokojninskem oddelku so znašali prispevki 16.6 milijonov dinarjev, izdatki pa samo 200.000 dinarjev manj. V nezgodnem oddelku so znašali prispevki 3.4 milijone dinarjev, izdatki pa 3.7 milijonov dinarjev, v bolniški panogi so znašali prispevki 11.4 milijone dinarjev in prav toliko izdatki. Premoženje pokojninskega oddelka je znašalo ob koncu leta 14.6 milijonov dinarjev, nezgodnega oddelka 5.2 milijona dinarjev in bolniškega oddelka 20.7 milijonov dinarjev. Ako bodo ostali dohodki in izdatki tudi v bodoče v istem razmerju kot so bili v l. 1938., potem bo treba kmalu načeti rezerve, ki pa so spričo obveznosti, ki jih ima zavarovanje, silno skromne.

KULTURA

Žižekovo avantgardistično gledališče vsrši važno kulturno misijo ob naši severni meji.

Pojav in delovanje avantgardističnega režiserja Fran Žižeka smo že nekajkrat omenili v našem listu. Ko nas je informiral že pred tedni o svoji zamisli, čez poletje, ko v mestu gledališča ostanajo zaprta, sestaviti skupino igralcev, ponoviti par že odigranih komadov in jih vpriporjati ob naši severni meji, smo sklenili sedaj tik ob vresničenju njegove pozhrtvovalne zamisli, napisati o njemu ponovno par besed.

Mariborski (studenški) rojak Žižek je mlad odrski umetnik, avantgardist, učenec zlate »Prage«, ki nam je poleg znanega Piskatorjevega berlinskega teatra (F. Delak, Kosič) dala največ k naši najmlajši generaciji odrskih umetnikov (B. Stupica, Jože Borko, Fr. Žižek). — Piskatorjevega berlinskega teatra ni več. In Praga? Voskovca in Vericha ni več. Odsla sta v Ameriko. Marsikoga ni več. Burian, menda najgenijalnejši živeči evropski režiser, avantgardist, Žižekov učitelj, je še v Pragi s svojim Divadlom 39. Tudi drugi so še. — Mi pa imamo celo generacijo mladih, nadarjenih in sposobnih umetnikov, kateri se v naših razmerah prebijajo skozi odrsko življenje vsak po svoje. Deske »oficijelnega« gledališča jih ne pustijo rade nase...

Žižek z njegovo pozhrtvovalno skupino zasluži za tako važno kulturno delo, ki zadobi ob naši severni meji velik narodnoobrambni značaj, ne samo pozornost občinstva, marveč tudi priznanja vseh merodajnih faktorjev. Da, priznanja in podpore. Šele tedaj bi lahko vsršil to misijo dostojno in gostoval ob meji s tehnično težje izvedljivimi, zato pa tudi učinkovitejšimi deli, n. pr. »Martiček se ženil« ali »Deseti brat«.

Žižeku, njegovim gledališki družini in pretentantnemu Maistru Pathelinu pa želimo največjih uspehov.

Mariborsko gledališče

Komedija »Potovanje v Benetke« je delo dveh francoskih avtorjev, Vernenila in Beera, ki tvorita znano družbo za izdelovanje lahkotnih in zabavnih veseliger. Med temi ni najslabša »Potovanje v Benetke«, ki so jo vpriporili mariborski gledališki igralci v korist svojega pokojninskega sklada. Avtorja obravnava ta skozi tri dejanja na prav zabaven in mestoma duhovit način povprečen zakonski zapletljaj, ki ga privedeta tik do meje zakonskega trikota in končno rešita z dobrim okusom. — Komedija je bila odigrana z vso potrebno lahkotnostjo in gracioznostjo in se je režiser g. Verdonik z njo prav uspešno uveljavil. Posebno je še treba omeniti lepe oderške slike. Igra sloni predvsem na treh igralcih, ki so bili vsi na mestu. G. Rasbergerjeva je strnila vse barve, ki so bile potrebne za oris kapriciozne mlade žene, v prijeten izraz. — G. Crnbori je podal moža z gladko in fino izoblikovano igro, g. Verdonik je posrečeno upodobil ljubimca. Očetu je dal g. Rasberger mnogo prigršne domačnosti, izrazit je bil tudi sluga g. Štandekerja. S.

Prodaj harmonijum, dobro ohranjen, lahek, da se ga lahko nese v eni roki za 550 — din. Primeren za pevska društva. — Naslov v upravi.

Cankarjeva proslava v francoskem taborišču

Champ de Gurs, dne 21. maja 1939.

V taborišču nas je okrog 400 Jugoslovanov, med njimi 100 Slovencev, ki smo prišli čez Pireneje u ... Dne 20. maja smo proslavili spomin na 63. letnico rojstva našega največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja.

Načrtovanje je imel K., ki je opisal življenje in delo ter boj Ivana Cankarja v dobi reakcije.

Pismo „Delavski Politiki“ iz Teherana v Perziji (Iranu)

Prejeli smo iz Teherana v Perziji ta-le dopis:

Naročamo pri Vas za stalno Vaš časopis »Delavska Politika«, ki ga pošiljate v treh izvodih na naš naslov. Pošlite nam Vaš račun za eno leto, da ga lahko predložimo perzijski borzni komisiji zaradi dovoljenja za pošiljanje denarja v inozemstvo. Gre za stalno posebno naročilo, ki so nam ga dali nekateri Vaši slovenski rojaki prebivajoči v Perziji in ki ne znajo čitati cirilice in želijo zato izdaje iz Maribora v slovenskem jeziku. Pričnite s pošiljanjem Vaših rednih števil na naš naslov tako, kot prejmete to pismo, računajoč od današnjega datuma dalje. Tukaj nimamo skoraj nikakega čtiva za Vaše slovenske rojake. Zahvaljujoč se Vam v naprej za Vašo prijaznost itd.

narne Avstrije za slovenski narod, ki je po svoji veliki večini narod proletarcev. Č. je pozdravil našo proslavo v imenu ostalih skupin v taboru zastopanih Jugoslovanov, povdarjaljoč, da je ime Ivana Cankarja in njegovo delo enako pomembno za vse južne Slovence. Sledil je »Delavski pozdrav«, P. je recitiral »Lepo našo domovino«, J. je govoril o Ivanu Cankarju in njegovem gledanju na slovenski narod. Nato je nastopil govornilni zbor, ki je izvajal »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Pevski zbor je zapel pesmi »Ko ponosni orel« in »Pomlad je spet«, in zatem solospjev M. »Gor čez izaro«, J. je recitiral Mile Klopčičevo »Drejk-nik Andrej govori«.

R. je govoril o »Cankarjevi četi« in Cankarjevih vzorih. K. je recitiral Prešernovo »Krst pri Savici«. Pevski zbor je zapel še niz pesmi: »Triglav moj dom«, »Soča voda«, »Vasovalec«, »Hej Slovane«, »Matija Gubec« in »Internacionalo«.

Kakor vidite, smo dostojno proslavili spomin velikega sina našega naroda. Pozdravljamo vse sodruge in sodružice!

D. V.

V Parizu je prenehal izhajati nacionalistični dnevnik »Liberté«. Praktični Američani. V New Yorku se vršijo ogromne priprave za srejem angleškega kraljevskega para. Po ulicah, kjer bo šel soredov, prodajajo radovednežem mesta na oknih lišč po 400 dolarjev.

Delavski pravni svetovalec

Užitek in plačilo dolga (Laško)

Vprašane: Moja posestna prednica je zapisala neki ženski v oporoki užitek dveh sob in njive. Ta ženska pa sedaj zahteva od mene, da naj bi jo v celoti vzdrževal. Ali sem to dolžan in ali sem dolžan plačati dolgove, ki jih je napravil prejšnji lastnik posestva?

Odgovor: Užitek stedsdolžni dajati le tako kot je pisan in niste dolžni uživalk v celoti vzdrževati, ako niste nikdar prevzeli kake take obveze. Za dolgove prejšnjega posestnika, ki so vknjiženi, odgovarjate tudi Vi kot sedanjji lastnik in sicer samo s posestvom. V koliko ste opravičeni v primeru, da Vi te dolgove plačate, zahtevati povračilo od prejšnjega lastnika, je treba presojati po Vajinih medsebojnih dogovorih. Kak dogovor sta glede teh dolgov napravila, niste sporočili.

Hranilna knjižica (Črna)

Vprašanje: Nekemu odvetniku dolgujem večji znesek in je to terjatev odvetnika proti meni sedaj zarubil odvetniški pokojninski fond, kateremu je odvetnik dolžan. Zarubili so mi hranilno knjižico in mi groze, da jo prodajo za vsako ceno, če ne plačam. Ali mi smejo knjižico prodati za vsako ceno in mene še nadalje rubiti, ako s knjižico terjatev pokojninskega fonda ne bi bila krita?

Odgovor: Najnižji znesek, za katerega se hranilna knjižica lahko proda, določil sodišče. Če z izkupičkom iz knjižice terjatev fonda ne bo krita, Vas bo lahko fond rubil še do popolnega plačila ostanka terjatve, seveda samo do onega zneska, ki ga Vi odvetniku dolgujete.

Postnina za sliko (Celje)

Vprašanje: Naročil sem pri neki tvrdki povečavo slike in mi je tvrdka sliko poslala, računala pa mi je poštino, dasiravno ni bila dogovorjena. Ta poština je še znatno narastla, ker jaz slike prvič nisem hotel sprejeti ravno zato, ker so mi zaračunali poštino, ki bi jo bil moral plačati po povzetju. Ali sem dolžan plačati tudi poštino?

Odgovor: Ako iz naročilne pogodbe, ki ste jo podpisali ne izhaja, da se Vam slika pošlje poštino prosto, ste bili dolžni plačati tudi poštino in seveda tudi stroške naknadne pošiljave, ki so v tem primeru nastali po Vaši krivdi.

Stroški tožbe radi žaljenja časti (Dolič)

Vprašanje: Moja žena, ki jo je nekdo tožil radi žaljenja časti, je sklenila pri sodišču poravnavo, s katero se je zavezala plačati stroške tožnikovega zastopnika. Moja žena je sicer solastnica mojega posestva, druge imovine pa

nima. Ali bo lahko nasprotnik predlagal izvršbo na posestvo, če mu stroškov ne plača?

Odgovor: Lahko bo predlagal tudi dražbo njene polovice posestva, če z izvršbo na premoženje Vaše žene ne pride do plačila.

Vajeniška pogodba (Seynica)

Vprašanje: Imenom svojega sina sem sklenil že pred leti z nekim mojstrom vajeniško pogodbo, v kateri je bila točno določena učna doba, kakor tudi prispevki, ki jih moram jaz plačati mojstru za učenje. Na pogodbi je pripisano, da se moj sin odpove vsakemu plačilu za čas učenja. Dejansko je nastopil uk že nekaj pred dnem, ki je v pogodbi vpisan kot datum nastopa, delati pa je moral pri mojstru najmanj 10 ur dnevno, večinoma celo preko 12 ur. Ali lahko sin zahteva kako plačilo za delo in ali ima pravico učenje prekiniti za toliko dni pred iztekom v pogodbi določene učne dobe, za kolikor se je uk začel pred dnem, ki je v pogodbi vpisan kot začetni dan?

Odgovor: Vaš sin učne dobe ne more skrajšati kljub temu, da je nekaj prej nastopil. Ima pa kot vsak drug vajenec pravico za zadnji dve leti učenja zahtevati primerno mesečno nagrado in tudi še posebno odškodnino za opravljanje nadure. Pripis v pogodbi, da se vsakemu zahtevku za plačilo v naprej odpove, po zakonu ni veljaven.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišah in doti.

Zavaruje za pogrebnišino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000 — in

za otro mladotletne od 1. do 16. do največ din 25.000 — plačljiva ob dovšenem 21. letu.

ZAHTEVajte BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupite jejo najcenejše pri naših inzercentih!

Franc Kormannov nasl. Karl Rogg Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva Vazelin in pravi gumitrn Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Kdor hoče dobro kavo pit mora h **„KAVALIRJU“** iti. »Kavalir« specialna trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

Priporoča se **SPECERIJSKA TRGOVINA** **Delavski dom** l. l. l. o. l. Maribor, Frankopanova ulica 1.

ZIDAJTE POCENI! Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali vendar zelo dobro ohranjeno pri tvrdki **Justin Gustinčič, Maribor.** Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324